

Tamara Zacharuk

ORCID: 0000-0001-7306-5436

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Wydział Nauk Społecznych

tamara.zacharuk@uph.edu.pl

**„STUDENT NIEPEŁNOSPRAWNY. SZKICE I ROZPRAWY”.
PRZESZŁOŚĆ, TERAŹNIEJSZOŚĆ, PRZYSZŁOŚĆ
W PERSPEKTYWIE 25 LAT****‘Disabled Student. Sketches and Theses’. The past, present,
future in the perspective of the 25 years**<https://doi.org/10.34739/sn.2022.22.01>

Abstrakt: Czasopismo „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy” powstało w 1997 r. Od początku swojego istnienia jest ono platformą wymiany myśli dla badaczy z krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych. Odgrywa również istotną rolę we wschodniej Polsce, dając nauczycielom możliwość prezentacji osiągnięć w zakresie edukacji włączającej i tym samym przyczyniając się do ich rozwoju oraz samokształcenia. Czasopismo, propagując ideę włączenia społecznego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, kształtuje prawidłowe postawy społeczne wobec osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnością, oraz wobec zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego.

Słowa kluczowe: *czasopismo, edukacja inkluzyjna, inkluzja społeczna*

Abstract: Journal ‘Disabled Student. Sketches and Theses’ was created in 1997. The journal has become a platform for the exchange of scientific ideas of researchers from domestic and foreign research centers. It also plays an important role in eastern Poland, giving the opportunity to present teachers’ achievements in the field of inclusive education, and this contributes to their development and self-education. By promoting the idea of social inclusion and counteracting social exclusion, the journal shapes correct social attitudes toward people with disabilities as well as the phenomena of marginalization and social exclusion.

Keywords: *journal, inclusive education, social inclusion*

Czasopismo „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy” utworzono w 1997 r. Jego pomysłodawcą i redaktorem naczelnym jest od początku

dr hab. Tamara Zacharuk, prof. uczelni. Rocznik powołano do życia w związku z pilną potrzebą wymiany zarówno teoretycznej wiedzy, jak i praktycznych rozwiązań związanych z integracyjnym kształceniem dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami na wszystkich poziomach edukacji. Szczególna potrzeba pojawiła się w związku z podjęciem tego kształcenia na poziomie wyższym. To właśnie dzisiejszy Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach (wcześniej Akademia Podlaska) stał się pierwszą uczelnią w Polsce, która podjęła się w sposób systemowy kształcenia studentów z niepełnosprawnościami. Powstanie czasopisma domykało obszar działań dotyczący dostosowania uczelni do potrzeb studentów z niepełnosprawnościami – zarówno w sferze dydaktycznej, jak i architektonicznych dostosowań, ale również podejmowania badań naukowych. Okazało się bowiem, że potrzebna jest wymiana doświadczeń zarówno krajowych, jak i międzynarodowych. Dotyczyło to nie tylko kadry akademickiej, ale też nauczycieli szkół wszystkich szczebli edukacyjnych – od przedszkoli do szkół średnich – wychowawców placówek i rodziców dzieci z niepełnosprawnościami oraz wszystkich osób działających na rzecz integracji i inkluzji. Czasopismo od początku pokazywało bowiem rozwiązania na rzecz dostosowania środowiska do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Taki był cel redaktora naczelnego rocznika. Czasopismo stało się platformą wymiany myśli naukowej badaczy z krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych. Odgrywa również istotną rolę we wschodniej Polsce, dając nauczycielom możliwość prezentacji osiągnięć w zakresie edukacji włączającej i tym samym przyczynia się do ich rozwoju oraz samokształcenia. Czasopismo, propagując ideę włączenia społecznego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, kształtuje prawidłowe postawy społeczne wobec osób z niepełnosprawnością oraz wobec zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego. Zamieszczane przez autorów artykuły dotyczą zagadnień inkluzji społecznej i edukacji inkluzyjnej na wszystkich poziomach edukacji, z uwzględnieniem edukacji na poziomie wyższym. W artykułach podejmowane są aspekty teoretyczne i praktyczne włączenia społecznego dzieci i młodzieży narażonej na wykluczenie. Prezentowane są wyniki badań naukowych ośrodków krajowych i zagranicznych. Periodyk adresowany jest do pracowników naukowych, studentów, a także nauczycieli i rodziców uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi.

W pierwszym numerze określona została struktura czasopisma i zakres podejmowanej tematyki. Wśród pierwszych autorów znalazły się osoby, które na stałe zagościły na łamach czasopisma, budując wspólnie z redaktorem naczelnym płaszczyznę do dyskusji na temat edukacji najpierw integracyjnej, a następnie inkluzyjnej, szans i zagrożeń inkluzji społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz wyzwań dla edukacji osób z niepełnosprawnościami na poziomie wyższym. Pierwszy otwierający czasopismo artykuł T. Zacharuk dotyczył kształcenia integracyjnego w Wyższej Szkole Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach (WSRP, obecnie Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach). Kształcenie to zainicjował rektor L. Szczerba. Na trzech wydziałach: matematyczno-chemicznym, humanistycznym i rolniczym studiowało 121 osób z niepełnosprawnościami [Zacharuk, 1997]. Autorka zaprezentowała w artykule nowatorskie rozwiązania przyjęte w Uczelni na rzecz tworzenia inkluzyjnego środowiska dla studentów z niepełnosprawnościami. Zwróciła uwagę między innymi na zrealizowane konsersatorium pedagogiczne „Student niepełnosprawny”. Odbyło się 10 cyklicznych spotkań naukowych i praktycznych przybliżających kadrze Uczelni zagadnienia kształcenia studentów z niepełnosprawnościami, problemy wykluczenia społecznego i inkluzji społecznej [Zacharuk, 1997, s. 8]. Pierwszym teoretycznym artykułem wprowadzającym czytelników w obszar postrzegania normy i patologii, rozumienia normalności i prezentującym tzw. trajektorię życia ludzkiego w koncepcji Riemanna i Schützego był tekst L. Pytki [Pytka, 1997]. Również w pierwszym numerze czasopisma został zaprezentowany przez B. Stępnik-Świątek program kształcenia i rehabilitacji studentów z niepełnosprawnościami [Stępnik-Świątek, 1997].

W inicjującym czasopismo numerze swoje artykuły zamieścili wybitni naukowcy (dzisiaj profesorowie), znawcy problematyki funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami: I. Grodzicka (oligofrenopedagog), S. Jakubowski (tyflopodagog), B. Szczepankowski (surdopedagog), A. Maciejewska (logopeda). To właśnie w artykule A. Maciejewskiej został zaprezentowany powstały w 1995 r. w Instytucie Filologii Polskiej w WSRP Ośrodek Logopedyczny [Maciejewska, 1997]. W gronie współtwórców pierwszego numeru znalazła się także ówczesna nauczycielka szkoły podstawowej w Białej Podlaskiej A. Daniluk, która przedstawiła rozwiązania praktyczne dotyczące integracji dzieci niesłyszących w szkole masowej [Daniluk, 1997]. Pierwszy numer czasopisma „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy” liczył

63 strony. Wydanie numeru było olbrzymim przeżyciem dla pomysłodawcy i redaktora naczelnego Tamary Zacharuk. Podjęcie tego wyzwania okazało się celnym wyborem i dzisiaj mija 25 lat od ukazania się pierwszego wydania.

Kolejne lata pokazały, jak ważne dla środowiska naukowego i środowiska praktyków jest czasopismo. W ciągu tych 25 lat stało się ono miejscem publikowania dla przedstawicieli świata nauki z kraju i zagranicy oraz płaszczyzną wymiany praktycznych rozwiązań w zakresie wdrażania edukacji włączającej na wszystkich szczeblach edukacyjnych, ale także promowania szeroko rozumianej inkluzji społecznej.

Jednym z znaczących propagatorów tej myśli był ówczesny rektor L. Szczerba (twórca idei kształcenia studentów z niepełnosprawnościami w uczelni w Siedlcach). To właśnie w trzecim numerze czasopisma znalazł się jego artykuł, w którym wyłożył on kilka szczegółowych zasad dotyczących kształcenia studentów z niepełnosprawnościami:

1. „Studia mają być dostępne dla niepełnosprawnych
  2. Niepełnosprawni mają być przygotowani do działalności w całym społeczeństwie
    - 2.1. Nie należy stosować taryfy ulgowej
    - 2.2. Niepełnosprawni nie mają żadnych specjalnych przywilejów
    - 2.3. Niepełnosprawni studenci powinni być za siebie odpowiedzialni
    - 2.4. Należy unikać tworzenia gett studentów niepełnosprawnych”
- [Szczerba, 2000, s. 9-10].

W kolejnych numerach czasopisma pojawiły się nowe wątki teoretyczne. Po raz kolejny inspiracją do teoretycznych rozważań stał się artykuł L. Pytki dotyczący konstatacji na temat człowieka z niepełnosprawnością [Pytki, 2000, s. 11]. Została w nim podjęta tematyka relacji interpersonalnych w procesie integracji [Sowa, 2000, s. 33], a także problematyka etyki osób z niepełnosprawnościami [Jaroń, 2000, s.43] czy integracji osób z niepełnosprawnością w obliczu ponowoczesności [Krause, 2000, s. 83].

Czasopismo w trakcie swojego istnienia rozwijało się wielostronnie. Jednym z tego przejawów stało się podjęcie przez redaktora naczelnego wspólnie z współpracownikami decyzji o wydzieleniu działów. W numerze z 2004 r. [Zacharuk, 2004] pojawiły cztery sekcje:

1. Z teorii pedagogiki integracyjnej
2. Z praktyki integracyjnej: terapia, gra, zabawa
3. Scenariusze zajęć integracyjnych
4. Bibliografia w wyborze.

Dział trzeci pojawił się w związku z rozwojem kształcenia integracyjnego na wszystkich szczeblach edukacyjnych i potrzebą dzielenia się wiedzą z zakresu prowadzenia zajęć integracyjnych w praktyce.

W kolejnych latach dołączali nowi autorzy, zarówno pracownicy naukowi, jak i praktycy. Między innymi S. Sobczak, który po raz pierwszy zaprezentował swój artykuł *Niepełnosprawność integrująca sprawności* w 2005 r. [Sobczak, 2005, s. 15], w którym zadał pytanie o podstawy filozoficzne pedagogiki integracyjnej.

W 2007 r. do struktury czasopisma wprowadzony został dział „Doświadczenia w zakresie edukacji integracyjnej w Europie i na świecie” [Zacharuk, 2007, s. 3]. Jako pierwsze zostały zaprezentowane doświadczenia edukacji integracyjnej ze Słowacji [Zacharuk, 2007, s. 35]. Ponadto utworzony został dział recenzje [Zacharuk, 2007, s. 4].

Od 2008 r. dział recenzje poszerzony został o sprawozdania [Zacharuk, 2008, s. 4]. Wśród sprawozdań w 2014 r. znalazło się sprawozdanie z I Międzynarodowego Kongresu Inkluzji Społecznej zorganizowanego przez T. Zacharuk i współpracowników w Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w Siedlcach [Nasiłowska, 2014, s. 235].

W numerze z 2009 r. pojawił się pierwszy autor z zagranicy, D. Levterowa [Levterowa, 2009], rozpoczynając wymianę myśli pedagogicznej dotyczącej integracji i inkluzji nie tylko między krajowymi, ale również zagranicznymi ośrodkami naukowymi.

W tym czasie utworzona została pierwsza Rada Naukowa czasopisma. W jej skład weszli: prof. Inna Fedotenko, prof. Dora Levterowa, prof. Lesław Pytka, prof. Emilia Rangiętowa, dr hab. prof. uczelni Sławomir Sobczak, dr Beata Akimiak, dr Bożidara Kriviradeva, dr Beata Bocian-Waszkiewicz. Od tego czasu wzrosło zainteresowanie czasopismem wśród autorów z zagranicy. Obecnie w Radzie Naukowej jest również prof. dr hab. R. Bera.

Wśród stałych autorów znaleźli się: E. Gawęł-Luty, L. Ploch, H. Żuraw, E. Jówko, M. Dobijański, K. Marciniak-Paprocka, M. Babiarsz, S. Koziej, O. Anisimova, M. Karaivanova, I. Fedotenko, E. Zheleva.

W 2017 r. zmieniła się struktura czasopisma, co wynikało z wyraźnego przejścia w stronę inkluzji zarówno w teorii, jak i praktyce. Pozostawiono trzy działy w czasopiśmie [Zacharuk, 2017]:

1. Z teorii inkluzji
2. Z praktyki inkluzji
3. Recenzje i sprawozdania

Od początku czasopismo „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy” jest czasopismem recenzowanym. Pierwszy numer recenzowali: prof. M. Kucharski i prof. J. Kunikowski [Zacharuk, 1997]. Dzisiaj w czasopiśmie funkcjonuje Kolegium Recenzentów. W jego składzie są przedstawiciele krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych: dr hab. S. Koziej, prof. uczelni, dr hab. E. Gawel-Luty, prof. uczelni, dr. hab. I. Pospiszyl, prof. uczelni, prof. dr hab. A. Kanios, prof. dr hab. Syika Chawdarova-Kostova, prof. dr hab. D. Kostrub [Zacharuk, 2021].

Natomiast Komitet Redakcyjny tworzą: dr B. Bocian-Waszkiwicz, dr E. Jówko, dr Bartłomiej Gaik – sekretarz, redaktor statystyczny, dr hab. S. Sobczak, prof. uczelni, dr Aldona Borkowska – redaktor językowy (j. ros.), mgr K. Książkowski – redaktor językowy (j. ang.) [Zacharuk, 2021].

Praca nad rozwojem czasopisma zaowocowała tym, że jest ono obecnie indeksowane w bazie Index Copernicus International oraz w międzynarodowej bazie Erih Plus. Ponadto znajduje się na ministerialnej liście czasopism i posiada 20 punktów. Czasopismo funkcjonuje w otwartym dostępie pod adresem:

<https://czasopisma.uph.edu.pl/index.php/studentniepelnosprawny/about>

Dwadzieścia pięć lat to bardzo długi czas. Udało się w nim systematycznie wydawać w Uczelni czasopismo „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”. Bardzo dziękuję wszystkim współpracownikom, członkom Komitetu Redakcyjnego, członkom Rady Naukowej, członkom Kolegium Redakcyjnego, pracownikom Wydawnictwa Naukowego Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach za wieloletnią współpracę, inspirację i okazaną życzliwość. Władzom Uczelni dziękuję za możliwość wydawania czasopisma. Szczególnie dziękuję wszystkim autorom, bez których czasopismo nie mogłoby istnieć. Mam nadzieję, że czasopismo „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy” ma ugruntowaną pozycję na rynku wydawniczym i jest prawdziwą platformą wymiany myśli pedagogicznej i doświadczeń praktycznych na arenie krajowej i międzynarodowej w zakresie edukacji inkluzyjnej i inkluzji społecznej osób ze szczególnymi potrzebami.

Literatura

Daniluk A. (1997), *Integracja dzieci niesłyszących w warunkach szkoły masowej w zakresie nauczania początkowego*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 1, s. 48.

Jaroń J. (2000), *Etyka osób niepełnosprawnych*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 4, s. 43.

Krause A. (2000), *Integracja osób niepełnosprawnych w obliczu ponowoczesności – szanse i zagrożenia*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 4, s. 83.

Maciejewska A. (1997), *Rehabilitacja: zakres terapii logopedycznej*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 1, s. 55.

Pytka L. (2000), *Integracja w ujęciu interdyscyplinowym*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 4, s. 11.

Pytka L. (1997), *Norma i patologia a tor ludzkiego cierpienia – refleksja wprowadzająca*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 1, s. 10.

Sobczak S. (2005), *Niepełnosprawność integrująca sprawności*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 5, s. 15.

Sowa J. (2000), *Relacje interpersonalne podmiotów współuczestniczących w procesie integracji*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 4, s. 33.

Stępnik-Świątek B. (1997), *Program kształcenia i rehabilitacji studentów niepełnosprawnych*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 1, s. 27.

„Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, oficjalna witryna czasopisma, <https://czasopisma.uph.edu.pl/index.php/studentniepelnosprawny/about>, dostęp: 11.10.2022.

Szczerba L. (2000), *Droga do integracji*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 3, s. 55.

Zacharuk T. (1997), *Uwagi o kształceniu integracyjnym*, „Student Niepełnosprawny. Szkice i rozprawy”, nr 1.

Zacharuk T. (red.) (2004), „Student Niepełnosprawny. Szkice i Rozprawy”, nr 4.